

WARUNKI PRACY W WOJEWÓDZTWIE ŚWIĘTOKRZYSKIM W 2013 R.

Podstawę opracowania stanowi sprawozdawczość o warunkach pracy, a także o wypadkach przy pracy, wprowadzona rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2012 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na 2013 r. (Dz. U. 2012 poz. 1391) z późniejszymi zmianami.

Informację sygnałną opracowano na podstawie danych nieostatecznych i w związku z tym, niektóre dane mogą ulec zmianie w następnych publikacjach Urzędu Statystycznego.

Warunki pracy to zagadnienie ważne z punktu widzenia zdrowia społeczeństwa oraz realizacji zobowiązań pracodawców do zapewnienia warunków pracy, zgodnych z obowiązującymi normami. Badanie warunków pracy ma na celu ocenę stanu i śledzenie zmian w zakresie zagrożeń na stanowiskach pracy, związanych zarówno ze środowiskiem pracy, z uciążliwością pracy, jak i zagrożeń związanych z czynnikami mechanicznymi oraz liczby osób korzystających ze świadczeń z tytułu pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia i z tytułu wypadków przy pracy. Wyniki tego badania stanowią podstawę do podejmowania działań profilaktycznych i prowadzenia odpowiedniej polityki w dziedzinie poprawy warunków pracy.

WARUNKI PRACY

Zgodnie z przyjętą metodologią badania - warunki pracy stanowią zespół czynników występujących w środowisku pracy wynikających z procesu pracy oraz czynników związanych z wykonywaniem pracy. Na środowisko pracy składają się: czynniki fizyczne (np. oświetlenie, hałas, mikroklimat), chemiczne (np. substancje toksyczne) oraz biologiczne (np. bakterie), występujące na obszarze miejsca pracy (np. w hali fabrycznej, na stanowisku pracy), jak i na obszarze otaczającym zakład pracy.

Za zagrażające zdrowiu uważa się te stanowiska pracy, na których występuje działanie czynników szkodliwych w natężeniu lub stężeniu przekraczającym najwyższe dopuszczalne wartości, określone w obowiązujących polskich normach lub innych normach higienicznych.

Zbiorowość objęta badaniem oraz zatrudnieni w warunkach zagrożenia (stan w dniu 31 XII)

Wyszczególnienie		Liczba osób w zakładach			Zatrudnieni w warunkach zagrożenia	
		objętych badaniem	w których zagrożenia		ogółem	w tym kobiety
			nie wystąpiły	wystąpiły		
Ogółem	2012	131862	76672	55190	14074	1635
	2013	127891	77245	50646	13143	1705
sektor publiczny		29202	18703	10499	2468	546
sektor prywatny		98689	58542	40147	10675	1159

W województwie świętokrzyskim w jednostkach objętych badaniem warunków pracy na koniec 2013 r. zatrudnionych było 127891 osób wobec 131862 w roku poprzednim.

Według stanu na 31 XII 2013 r., liczba osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia (licząc jeden raz w grupie czynnika przeważającego) zmniejszyła się w stosunku do 2012 r. o 6,6%. W warunkach zagrażających zdrowiu zatrudnionych było 13143 osoby, co stanowiło 10,3% zatrudnionych w przebadanych zakładach. Spośród ogółu zatrudnionych w warunkach zagrożenia 13,0% stanowiły kobiety i było ich o 4,3% więcej w porównaniu z 2012 r.

W sektorze publicznym na koniec 2013 r. zatrudnionych w warunkach zagrożenia było 2468 osób. Ich liczba zmniejszyła się o 3,3% w porównaniu z 2012 r. Natomiast w sektorze prywatnym w warunkach zagrożenia pracowało 10675 osób, tj. o 7,4% mniej niż w 2012 r. Ponadto sektor prywatny skupiał nieco mniejszy odsetek zatrudnionych w warunkach zagrażających zdrowiu niż przed rokiem (81,2% wobec 81,9%).

Najwięcej zatrudnionych w warunkach zagrożenia odnotowano w sekcjach związanych z przemysłem. Zatrudnieni w tych sekcjach stanowili w 2013 r. 76,1% ogółu, tj. o 1,0 p.proc. więcej niż przed rokiem. W dalszej kolejności uplasowało się budownictwo oraz transport i gospodarka magazynowa. Na wymienione sekcje przypadało w 2013 r. 92,6% ogółu zatrudnionych w warunkach zagrażających zdrowiu (w 2012 r. – 93,1%).

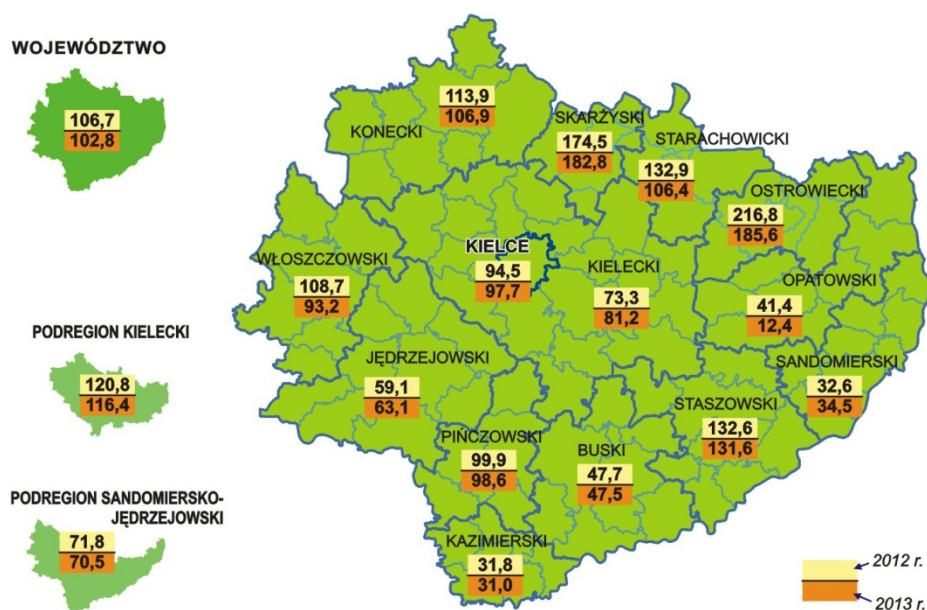
Zatrudnieni w warunkach zagrożenia według sekcji PKD

Analizując zagrożenie dla zdrowia mierzone wskaźnikiem „liczba zatrudnionych w warunkach zagrożenia na 1000 zatrudnionych w zbiorowości objętej badaniem” można stwierdzić, że największe zagrożenie dla zdrowia w pracy na koniec 2013 r. wystąpiło m. in. w transporcie i gospodarce magazynowej 163,4 (w 2012 r. – 169,8), w przemyśle – 158,3 (w 2012 r. – 161,6), w tym w przetwórstwie przemysłowym 168,1 (w 2012 r. – 176,8), a także w budownictwie 83,3 (w 2012 r. – 101,0). Z kolei stosunkowo mało zagrożeń niosła praca w edukacji (1,3) i handlu; naprawie pojazdów samochodowych (14,8).

Przestrzenne rozmieszczenie zagrożeń stanowisk pracy oraz stopień natężenia zagrożeń czynnikami szkodliwymi dla zdrowia wiąże się z infrastrukturą i stopniem koncentracji zakładów pracy o określonych rodzajach działalności. W podregionie kieleckim na koniec 2013 r. liczba zatrudnionych w warunkach zagrożenia wyniosła 10469 osób i zmniejszyła się w porównaniu z rokiem poprzednim o 7,7%. Natomiast w podregionie sandomiersko-jędrzejowskim liczba zatrudnionych w warunkach zagrożenia wyniosła 2674 osoby, tj. o 1,9% mniej niż przed rokiem. Na koniec 2013 r. największy odsetek osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia odnotowano w m. Kielce (30,7%) oraz w powiatach: ostrowieckim (14,0%), skarżyskim (13,1%) i starachowickim (9,9%). W analizowanym okresie największe zagrożenie dla zdrowia w pracy mierzone wskaźnikiem „liczba zatrudnionych w warunkach zagrożenia na 1000 zatrudnionych w zbiorowości objętej badaniem” odnotowano w powiatach: ostrowieckim (185,6), skarżyskim (182,8) i staszowskim (131,6). Z kolei najbezpieczniej mogli wykonywać pracę zatrudnieni w powiatach: opatowskim (12,4), kazimierskim (31,0) i sandomierskim (34,5).

Zatrudnieni w warunkach zagrożenia na 1000 zatrudnionych w zakładach objętych badaniem według podregionów i powiatów

Podstawą działań profilaktycznych w dziedzinie poprawy warunków pracy jest prawidłowa ocena głównych grup zagrożeń, tj. związanych ze środowiskiem pracy, z jej uciążliwością oraz z czynnikami mechanicznymi. W obrębie każdej grupy działa szereg czynników szkodliwych, które rzadko występują jednostkowo. Najczęściej pracownik poddany jest jednocześnie wpływowi kilku z nich, stąd suma tych czynników (tzw. osobozagrożeń) jest większa niż liczba pracowników.

Zatrudnieni w warunkach zagrożenia według grup i nasilenia zagrożeń (stan w dniu 31 XII)

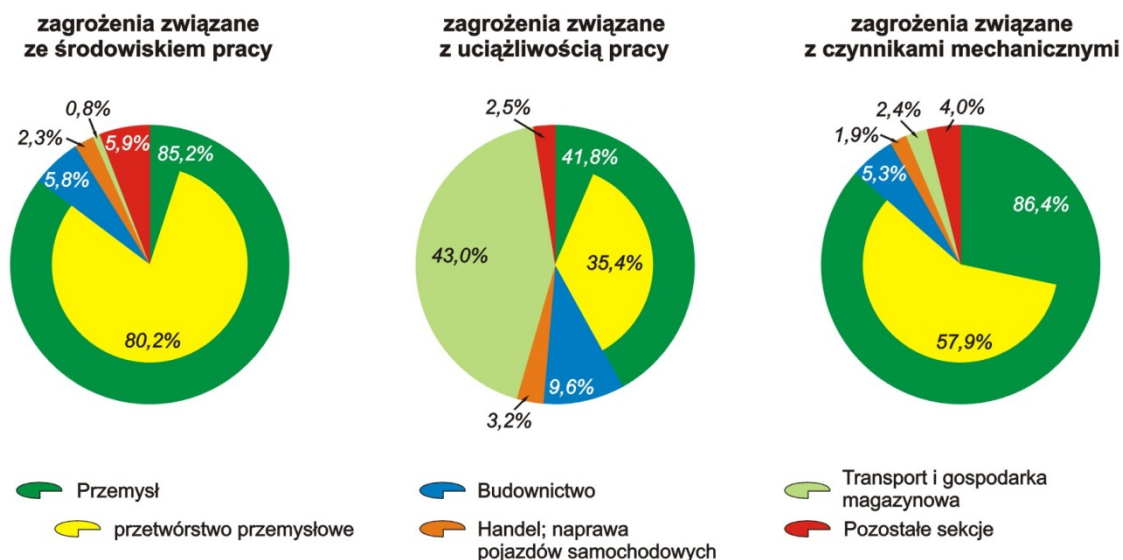
Wyszczególnienie		Ogółem		Zagrożenia związane					
				ze środowiskiem pracy		z uciążliwością pracy		z czynnikami mechanicznymi	
		razem	w tym przez jedną grupę czynników	razem	w tym przez jedną grupę czynników	razem	w tym przez jedną grupę czynników	razem	w tym przez jedną grupę czynników
w osobach									
Ogółem	2012	14074	11523	9400	7528	2999	2828	1675	1167
	2013	13143	10741	8863	7124	2800	2690	1480	927
w tym kobiety		1705	1575	1219	1102	422	414	64	59
sektor publiczny		2468	2150	789	566	1469	1388	210	196
sektor prywatny		10675	8591	8074	6558	1331	1302	1270	731

W końcu 2013 r. wśród ogółu zatrudnionych w warunkach zagrożenia 67,4% osób narażonych było na szkodliwość czynników związanych ze środowiskiem pracy (8863 osób), co wobec 66,8% w 2012 r. świadczy o utrzymaniu się w naszym województwie wysokiego poziomu tej grupy zagrożeń. Najczęściej stanowiły je:

- ✓ hałas – 64,1% osobozagrożeń (w 2012 r. – 62,3%),
- ✓ pyły przemysłowe – 11,2% osobozagrożeń (w 2012 r. – 14,1%),
- ✓ mikroklimat gorący – 4,5% osobozagrożeń (w 2012 r. – 3,4%),
- ✓ wibracje – 3,6% osobozagrożeń (w 2012 r. – 4,4%),
- ✓ substancje chemiczne – 3,4% osobozagrożeń (w 2012 r. – 3,6%).

Nieco ponad 91% osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia związanych ze środowiskiem pracy pracowało w sektorze prywatnym. Analogicznie jak w latach poprzednich, w analizowanej grupie zagrożeń dominował przemysł (85,2%), przy czym 80,2% stanowiło przetwórstwo przemysłowe, a następnie budownictwo (5,8%). Wskaźnik zagrożeń liczony na 1000 zatrudnionych w badanej zbiorowości wyniósł 69,3 wobec 71,3 rok wcześniej. Pozytywnym procesem było zwiększenie w stosunku do poprzedniego roku przewagi likwidacji lub ograniczenia czynników szkodliwych (4930 osobozagrożeń) nad nowo powstałymi lub nowo ujawnionymi (1355). W 2012 r. wielkości te kształtowały się odpowiednio: 5298 osobozagrożeń wobec 1789.

Zatrudnieni w warunkach zagrożenia według grup zagrożeń i sekcji PKD w 2013 r.

W warunkach zagrożenia związanych z uciążliwością pracy pracowało 2800 osób, tj. o 6,6% mniej niż w 2012 r. Stanowiły one, podobnie jak przed rokiem, 21,3% ogółu zatrudnionych. Większość zatrudnionych w warunkach zagrożenia związanych z uciążliwością pracy (52,5%) stanowiły osoby pracujące w sektorze publicznym (w 2012 r. – 50,9%). W analizowanej grupie zagrożeń dominowały: transport i gospodarka magazynowa (43,0% ogółu zatrudnionych) oraz przemysł (41,8%). Wskaźnik zagrożeń liczony na 1000 zatrudnionych w badanej zbiorowości wyniósł 21,9 wobec 22,7 rok wcześniej. W 2013 r. zlikwidowano lub ograniczono 772 osobozagrożenia związane z uciążliwością pracy, równocześnie stwierdzono 221 nowo powstałych lub nowo ujawnionych osobozagrożeń (w 2012 r. odpowiednio: 863 i 193). Saldo tych zmian świadczy o pozytywnych procesach zachodzących w dziedzinie warunków pracy.

Najmniej osób wykonywało pracę w warunkach zagrożenia związanych z czynnikami mechanicznymi. Na stanowiskach pracy, na których występowały zagrożenia związane z maszynami szczególnie niebezpiecznymi na koniec 2013 r. zatrudnionych było 1480 osób, tj. 11,3% ogółu zatrudnionych w warunkach zagrożenia, tj. o 0,6 p.proc. mniej niż przed rokiem. Liczba tych osób zmniejszyła się o 0,2% w porównaniu z 2011 r. Z ogółu zatrudnionych w warunkach zagrożenia związanych z czynnikami mechanicznymi 85,8% pracowało w sektorze prywatnym. Również w tej grupie zagrożeń dominował przemysł (86,4% ogółu zatrudnionych). Wskaźnik zagrożeń liczony na 1000 zatrudnionych w badanej zbiorowości wyniósł 11,6 wobec 12,7 rok wcześniej. W analizowanym okresie zlikwidowano lub ograniczono 358 osobozagrożeń wynikających z czynników mechanicznych związanych z maszynami szczególnie niebezpiecznymi, równocześnie stwierdzono 239 nowo powstałych lub nowo ujawnionych osobozagrożeń (w 2012 r. odpowiednio: 523 i 240).

Zatrudnieni w warunkach zagrożenia według grup i nasilenia zagrożeń na 1000 zatrudnionych w zakładach objętych badaniem (stan w dniu 31 XII)

Wyszczególnienie	Ogółem		Zagrożenia związane						
			ze środowiskiem pracy		z uciążliwością pracy		z czynnikami mechanicznymi		
	razem	w tym przez jedną grupę czynników	razem	w tym przez jedną grupę czynników	razem	w tym przez jedną grupę czynników	razem	w tym przez jedną grupę czynników	
na 1000 zatrudnionych									
Ogółem	2012	106,7	87,4	71,3	57,1	22,7	21,4	12,7	8,9
	2013	102,8	84,0	69,3	55,7	21,9	21,0	11,6	7,2
w tym kobiety		13,3	12,3	9,5	8,6	3,3	3,2	0,5	0,5
sektor publiczny		84,5	73,6	27,0	19,4	50,3	47,5	7,2	6,7
sektor prywatny		108,2	87,1	81,8	66,5	13,5	13,2	12,9	7,4

OCENA I ELIMINACJA RYZYKA ZAWODOWEGO

Podczas badania warunków pracy zbierane są również informacje dotyczące działań profilaktycznych związanych z oceną ryzyka zawodowego, tj. z kompleksowym oszacowaniem kombinacji prawdopodobieństwa wystąpienia urazu ciała lub pogorszenia stanu zdrowia i ich stopnia ciężkości, w sytuacji zagrożenia, dokonywane w celu wyboru właściwych środków bezpieczeństwa.

W 2013 r. taką ocenę przeprowadzono dla 31372 stanowisk pracy, na których pracowało 42385 osób (w 2012 r. odpowiednio dla: 31527 stanowisk i 47649 osób). Wyeliminowano lub ograniczono ryzyko zawodowe na 16017 stanowiskach pracy, co stanowiło więcej o 8,7% w stosunku do roku ubiegłego. Pracowało na nich 22260 osób. Najczęściej stosowaną profilaktyką była ochrona indywidualna, którą odnotowano na 8932 stanowiskach dla 12824 osób pracujących.

Z uprawnień pracowniczych wynikających z określonych warunków pracy korzystało odpowiednio – według stanu w końcu lipca 2013 r. i 2012 r.:

- ✓ z posiłków profilaktycznych – 11954 i 11093 osoby,
- ✓ z napojów – 40528 i 50836 osób,
- ✓ z innych środków odżywczych – 1994 i 1964 osoby,
- ✓ z dodatków pieniężnych – 12478 i 13409 osób,
- ✓ ze skróconego czasu pracy – 1047 i 824 osoby,
- ✓ z dodatkowych urlopów – 2040 i 3018 osób,
- ✓ z uprawnień wynikających z pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze – 579 i 613 osób.

WYPADKI PRZY PRACY

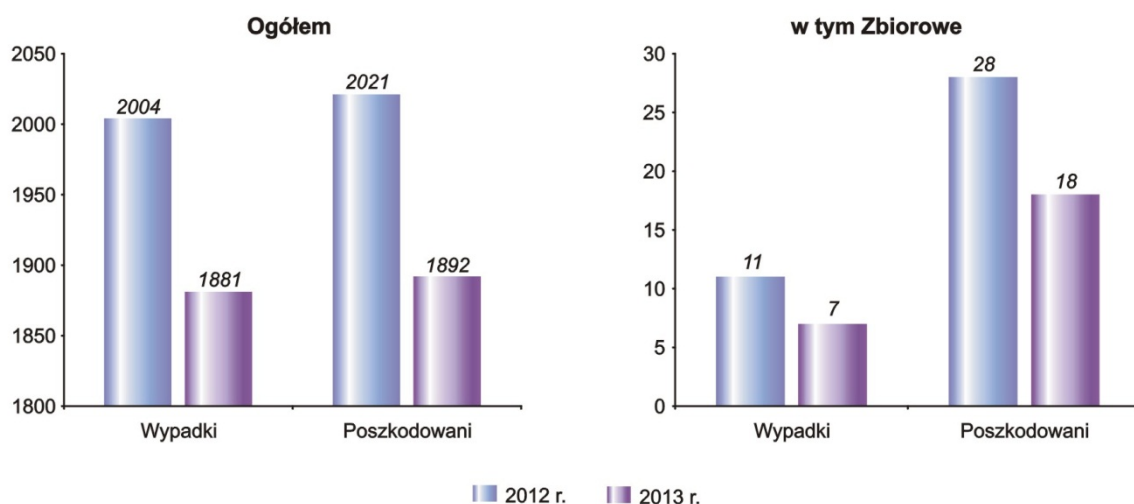
Dane o wypadkach przy pracy uzyskiwane są ze statystycznej karty wypadku przy pracy i obejmują wszystkie wypadki przy pracy, jak również wypadki traktowane na równi z wypadkami przy pracy niezależnie od tego, czy wykazana została niezdolność do pracy. Informacje te są niezbędne przede wszystkim dla profilaktyki i podejmowania działań zapewniających ochronę pracy.

Informacje zawarte w statystycznej karcie wypadku pozwalają na scharakteryzowanie populacji osób, które uległy wypadkowi przy pracy (poza indywidualnymi gospodarstwami rolnymi) według cech demograficznych i społeczno-zawodowych.

W 2013 r. odnotowano 1881 wypadków przy pracy i wypadków traktowanych na równi z wypadkami przy pracy, w tym 7 wypadków zbiorowych (wobec przed rokiem odpowiednio 2004 i 11).

Liczba osób poszkodowanych w omawianych wypadkach wyniosła 1892 (w tym w wypadkach zbiorowych 18) i zmniejszyła się o 6,4% w relacji do 2012 r. Wśród wszystkich poszkodowanych śmierć poniosło 12 osób, ciężkim uszkodzeniem ciała uległo 16 osób, a 1864 odniosło lżejsze obrażenia (przed rokiem odpowiednio: 12, 20, 1989). Większość poszkodowanych zatrudniona była w sektorze prywatnym (66,0% w 2013 r. wobec 68,7% w 2012 r.).

Wypadki i poszkodowani przy pracy

Kobiety stanowiły 34,1% ogółu poszkodowanych (646 osób), tj. o 3,1 p. proc. więcej niż przed rokiem (606 osób). Wśród ogółu poszkodowanych kobiet, 1 osoba zmarła, natomiast pozostałe doznały lżejszych obrażeń.

Spośród poszkodowanych mężczyzn, 11 osób zmarło, 16 doznało ciężkich obrażeń, a 1219 lżejszych uszkodzeń ciała.

Najwięcej poszkodowanych osób odnotowano w jednostkach zakwalifikowanych do sekcji:

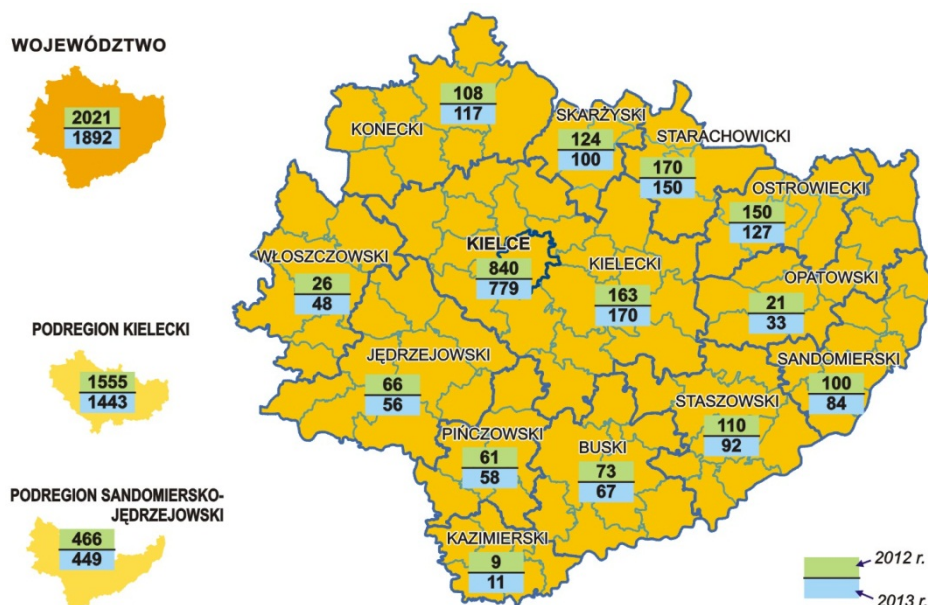
- ✓ przetwórstwo przemysłowe – 674 osoby (w 2012 roku 765 osób),
- ✓ handel; naprawa pojazdów samochodowych – 229 osób (przed rokiem 245 osób),
- ✓ opieka zdrowotna i pomoc społeczna – 281 osób (249 osób),
- ✓ budownictwo – 169 osób (212 osób).

Przestrzenny rozkład poszkodowanych w województwie zdeterminowany jest warunkami pracy w poszczególnych jednostkach terytorialnych. Zdecydowaną większość (76,3%) poszkodowanych grupował podregion kielecki, w którym zatrudnionych jest 79,3% pracowników województwa w warunkach zagrożenia.

Najwyższe wskaźniki poszkodowanych utrzymały się w powiatach:

- ✓ grodzkim (m. Kielce) – 41,2% ogółu poszkodowanych (w 2012 r. – 41,6%),
- ✓ kieleckim – 9,0% (8,1%),
- ✓ starachowickim – 7,9% (8,4%),
- ✓ ostrowieckim – 6,7% (7,4%).

Poszkodowani w wypadkach przy pracy i traktowanych na równi z wypadkami przy pracy według podregionów i powiatów

Większość osób poszkodowanych w wypadkach przy pracy wykonywała pracę w zakładach (jednostkach lokalnych) o liczbie pracujących do 249 osób – 66,4%, w tym o liczbie od 50 do 249 osób – 39,2% ogółu poszkodowanych (w 2012 r. odpowiednio: 62,9% i 37,8%). W 2013 r. większość osób poszkodowanych w wypadkach przy pracy, tj. 67,7% stanowili pracownicy zatrudnieni na czas nieokreślony wobec 65,4% w 2012 r., w tym w pełnym wymiarze czasu pracy – 66,1% (w 2012 r. 64,2%). Odsetek poszkodowanych zatrudnionych na czas określony wyniósł 30,9% wobec 33,3% przed rokiem, w tym w pełnym wymiarze czasu pracy – 29,6% wobec 32,3%.

Podobnie, jak przed rokiem najczęściej poszkodowanych to pracownicy w wieku 25-34 lata, którzy stanowili 26,5% ogółu (w 2012 r. – 25,8%) oraz w przedziale wiekowym 45-54 lata – 26,1% (w 2012 r. – 25,9%).

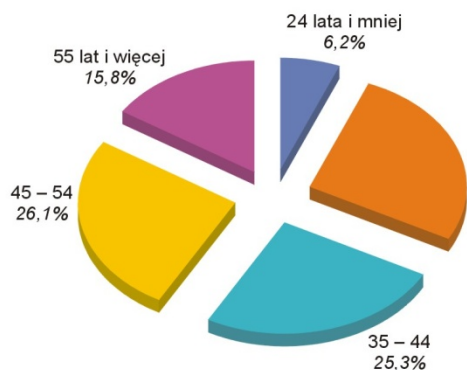
Analogicznie, jak w 2012 r. najczęściej ulegały wypadkom osoby o krótkim stażu pracy – do 1 roku włącznie (22,9% poszkodowanych wobec 24,9% w 2012 r.). Następnie uplasowały się osoby poszkodowane o stażu pracy 6-10 lat (20,2%) oraz o stażu 2-3 lata – 15,3% (w 2012 r. wskazane udziały wyniosły odpowiednio: 17,1% i 16,3%).

Z wybranych grup zawodów najczęściej ofiar wypadków stanowili robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy, których odsetek sięgał 33,2% ogółu poszkodowanych (w 2012 r. 33,8%).

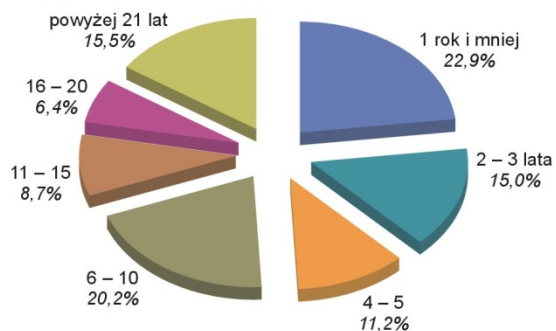
Głównymi wydarzeniami powodującymi uraz poszkodowanego były: zderzenia z/uderzenia w nieruchomy obiekt (28,2% poszkodowanych w 2013 r. wobec 25,5% przed rokiem), uderzenie przez obiekt w ruchu (18,5% wobec 21,7%), kontakt z przedmiotem ostrym, szorstkim, chropowatym (18,1% wobec 16,2%) i obciążenie fizyczne lub psychiczne (11,6% wobec 10,5%).

Poszkodowani w wypadkach przy pracy i traktowanych na równi z wypadkami przy pracy w 2013 r.

według wieku

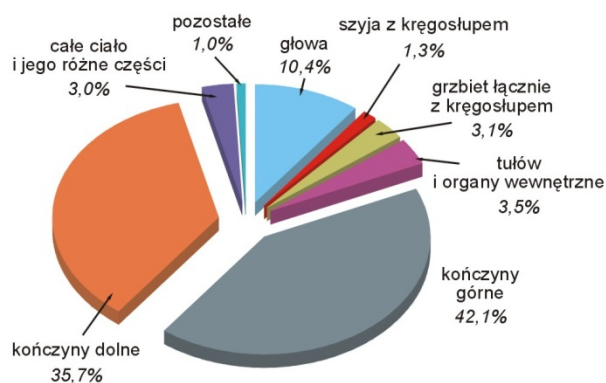
według stażu na zajmowanym stanowisku pracy

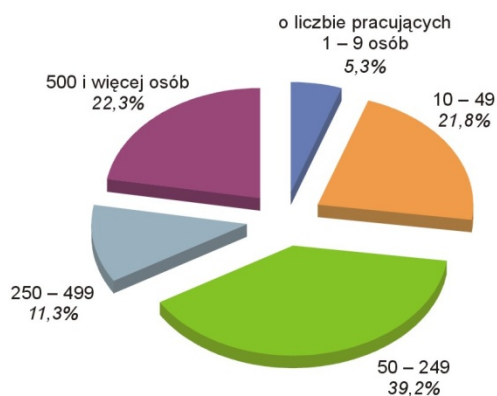
według grup zawodów

według umiejscowienia urazu

według wielkości zakładów pracy

Wśród wydarzeń będących odchyleniem od stanu normalnego (tzn. wydarzeń niezgodnych z właściwym przebiegiem procesu pracy, które wywołały wypadek) głównie odnotowano: poślizgnięcie, potknięcie się i upadek poszkodowanego, którym uległo 32,8% ogółu poszkodowanych (w 2012 r. – 30,5%).

Podobnie, jak przed rokiem przyczynami największej liczby wypadków było nieprawidłowe zachowanie się pracownika (56,5% przyczyn w omawianym roku i 52,4% w 2012 r.) oraz niewłaściwa organizacja pracy i stanowiska (odpowiednio: 9,2% oraz 10,6%).

Liczba dni niezdolności do pracy wynosiła 74256 i była o 20605 dni niższa niż w 2012 r. Na 1 poszkodowanego (z wyłączeniem osób poszkodowanych w wypadkach śmiertelnych) przypadło ok. 39,2 dni niezdolności do pracy wobec 47,2 w 2012 r.

Na zwolnieniu lekarskim trwającym od 4 do 20 dni przebywało 582 poszkodowanych. Natomiast zwolnienia lekarskie trwające 21 dni i dłużej otrzymało 1125 osób (przed rokiem odpowiednio: 628 i 1305 osób).

Wypadki przy pracy w 2013 r. spowodowały stratę czasu (szacunkowo) 812 roboczogodzin osób nie poszkodowanych w wypadkach (w tym najwięcej – w przetwórstwie przemysłowym – 421). Straty te były znacząco niższe niż w 2012 r. (o 1496 roboczogodzin).

Straty materialne spowodowane wypadkami przy pracy (szacunkowo – bez strat związanych z czasem pracy) wyniosły 339,9 tys. zł (najwięcej w sekcjach: transport i gospodarka magazynowa – 200,4 tys. zł, przetwórstwo przemysłowe – 45,0 tys. zł oraz opieka zdrowotna i pomoc społeczna – 36,2 tys.) i były o 119,9 tys. niższe w porównaniu z 2012 r.

ŚWIADCZENIA

Badanie warunków pracy dostarcza także informacji o świadczeniach wypłaconych z tytułu pracy w warunkach szkodliwych i uciążliwych dla zdrowia oraz z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych w badanej zbiorowości.

W 2013 r. wypłacono 756 świadczeń z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych na łączną kwotę 2952,8 tys. zł, tj. o 21,0% więcej niż w 2012 r. w liczbie świadczeń oraz o 33,2% więcej w kwocie. Odszkodowania z tytułu wypadków przy pracy stanowiły 95,6% ogółu, a przeznaczono na nie 88,6% wypłaconej kwoty. Średni koszt na jedno świadczenie wyniósł 3905,8 zł, w tym z tytułu wypadków – 3628,9 zł (w roku ubiegłym odpowiednio: 3547,7 zł i 3400,5 zł).

Najwięcej świadczeń wypłacono w jednostkach przetwórstwa przemysłowego – 369, przy czym średni koszt świadczenia wyniósł 3575,6 zł. Wysokie odszkodowania wypłacono w edukacji – średnio 9550,0 zł i budownictwie – 4582,5 zł. Najniższe odszkodowania pobrali pracownicy z sekcji informacja i komunikacja – średnio 2475,0 zł.